

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Asia: VNS 6/2018 vp Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta

SUEK ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto Valtioneuvoston liikuntapolitiittisesta selonteosta. Lausuntonaan SUEK toteaa seuraavaa:

Yleistä

SUEK pitää hyvänä, että valtioneuvosto on tehnyt 2020-luvun liikuntapolitiikkaa ohjaavan selonteon. On tärkeää, että liikuntapolitiikkaa toteutetaan pitkäjänteisesti siten, että hallitusten vaihtuminen ei muuta peruslinjauksia. Tämä mahdollistaa valtiolle parhaan mahdollisen vaikuttavuuden liikuntakulttuurin kokonaisuuteen.

Yleinen yhteiskuntakehitys vaikuttaa merkittävästi liikuntaan. Eettisyyden sekä sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehityksen merkitys liikuntapolitiikkaa ohjaavina tekijöinä ovat lisääntymässä. Urheilun yhteiskunnallisen arvostuksen kannalta on välttämätöntä, että urheilussa toimitaan eettisesti kestäväällä tavalla. Valitettavasti urheilun yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät toteudu kaikilta osin, mikä edellyttää kaikilta urheilun toimijoilta toimenpiteitä.

Eri toimijoiden roolit

On hyvä, että selonteossa nostetaan selkeästi esille eri toimijoiden roolit ja vastuut urheilun eettisissä toiminnoissa. SUEK pitää tärkeänä, että eettinen toiminta huomioidaan kaikessa valtion liikuntapolitiikassa. Valtio pystyy ja sen tulee edistää eettisiä asioita huomioimalla ne päättäessään liikuntajärjestöjen, huippu-urheilun sekä liikuntatutkimuksen avustuksista. Valtio voi näillä toimenpiteillä omalta osaltaan ohjata koko liikunta- ja urheiluyhteisöä toimimaan niin, että Suomi voisi olla eettisesti kestävä urheilun ja liikunnallisen tasa-arvon johtava maa maailmassa.

Eettisesti kestävä urheilun edistämiseen tarvitaan koko urheiluyhteisön sitoutumista ja toimenpiteitä. On tärkeää, että OKM, kunnat, lajiliitot, liikunnan aluejärjestöt, urheiluopistot, urheiluseurat ja kaikki muutkin urheilun toimijat sitoutuvat eettisesti kestävä urheilun edistämiseen. Suomen urheilun eettisen keskuksen SUEK:n tehtävänä on urheilualan kansainvälisten sopimusten toimeenpano urheilussa sekä edistää urheilun eettistä toimintaa yhteistyössä urheilujärjestöjen kanssa

Suomen sitoutuminen valtiosopimukseen eettisissä kysymyksissä

SUEK pitää erittäin tärkeänä, että Suomi on sitoutunut valtiosopimukseen seuraavilla urheilun eettisen toiminnan osa-alueilla: antidoping-työ, urheilumanipulaation ehkäisy ja katsomoväkivallan torjunta. SUEKin erityisinä tehtävänä on näiden kansainvälisten yleissopimusten edellyttämien toimenpiteiden toimeenpano.

On hyvä, että ministeriöiden, viranomaisten ja urheiluliikkeen välinen yhteistyö näissä ja muissa urheilun eettisissä kysymyksissä on viime vuosina tiivistynyt. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2015 perustama Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta on koordinaatio- ja tiedonvaihtoeelin, jonka tehtävänä on seurata ja kehittää urheiluliikkeen ja julkisen vallan yhteistoimintaa eettisissä kysymyksissä.

Rikoslain täydentäminen rikosnimikkeellä urheilupetos

Verrattuna muihin eurooppalaisiin maihin Suomessa on hyvin vähän liikuntaa koskevaa erityislainsäädäntöä. Liikunnan kansainvälinen sektori on kuitenkin jatkuvasti juridisoitumassa. Euroopan neuvoston urheilukilpailujen manipulaation vastainen yleissopimus edellyttää jäsenvaltioilta lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään urheilukilpailujen manipulointia. Yleissopimus siis edellyttää, että valtioiden tulee turvata puitteet rikoksen tunnusmerkit täyttävien manipulointitapausten tehokkaalle tutkinnalle ja tuomioistuinkäsittelylle. Kilpailumanipulaatioon liittyvän lainsäädännön kehittäminen on tarpeellista. Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta on tehnyt asiasta aloitteen, mutta se ei ole toistaiseksi edennyt toivottavalla tavalla. Nykyisin manipulaatorikosten tutkinnassa ja tuomioissa on voitu käyttää lähinnä vain ”lahjuksen ottamista tai antamista elinkeinotoiminnassa” eikä esimerkiksi petosta, koska erehdyttämisen kohde (rahapeliyhtiö) on yleensä tuntematon. Ongelmana on, että nyt käytettävä laki on keinotekoinen, eikä sitä ole säädelty manipulaatiotapauksiin. Nykyinen lainsäädäntö ei anna poliisille riittävästi tutkintavaltuuksia, esimerkiksi tutkinnallisesti tärkeään telekuunteluun ja televiestien sisältöjen tutkimiseen. Samoin elinkeinotoiminnan määrittely on hankalaa, kun kyse on esimerkiksi jalkapallon pääsarjoja alemmista sarjoista. Suomen rikoslain 36 lukua (petoksesta ja muusta epärehellisyydestä) tulisi täydentää rikosnimikkeellä urheilupetos. Oma rikosnimike antaisi laille pohjaa ja poliisille työkaluja tutkia näitä rikoksia.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo urheilussa

Yhdenvertaisuuden tulee kulkea läpileikkaavana teemana kaikkialla liikuntapolitiikassa ja sitä edistetään esimerkiksi valtionavustuspolitiikan kautta. Liikuntapalvelut ja –edellytykset tulee yhteiskunnassa toteuttaa niin, että ne edistävät osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Liikunnassa ja urheilussa tarvitaan toimintamalleja, jotka turvaavat kaikille harrastamismahdollisuudet toimintakyvystä, sosiaalisesta taustasta tai varallisuudesta riippumatta. Organisoitua liikuntaa ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia tulee tarjota kaikille ikä- ja väestöryhmille. Vähemmistöt huomioiva liikuntatoiminta tukee kaikkien liikkujien osallistumista.

Esimerkiksi vammaisten ja muiden toimintakykyrajoitteisten henkilöiden liikuntamahdollisuuksia tulee tukea helpottamalla liikuntaan tarvittavien apuvälineiden saatavuutta, mahdollistamalla henkilökohtaisen avustajan käyttö ja varmistamalla liikuntapaikkojen esteettömyys. Erilaisten liikuntaorganisaatioiden osaaminen ja toimijaverkostojen luominen on tärkeää erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten liikuttamisessa, jossa moniammatillisuus, eri hallinnonalojen yhteistyö sekä lapsen ja nuoren toimintakyvyn ymmärrys kokonaisuutena korostuvat. Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen kuuluu syrjimättömän asenneilmapiirin luominen.

On huolestuttavaa, että hintojen nousun takia kaikkien urheilulajien harrastaminen ei ole enää mahdollista kaikille lapsille. Asiaan tulee kiinnittää huomiota ja kaikkien urheilu toimijoiden tulee sitoutua toimenpiteisiin, joilla voidaan taata harrastamisen mahdollisuuksia kaikille lapsille perheen varallisuudesta riippumatta.

Urheilu ei valitettavasti ole kiusaamisesta eikä seksuaalisesta häirinnästä vapaa toimintakenttä.

Liikuntaharrastuksen on todettu olevan koulun ja internetin jälkeen yleisin kiusaamisympäristö. Tutkimukset osoittavat, että häirintää tapahtuu etenkin valmentajien ja kanssaurheilijoiden toimesta. Ongelmaan on tartuttu ja jatkossa urheiluyhteisön yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee pohtia tehokkaita keinoja kaikenlaisen häirinnän ja kiusaamisen estämiseksi liikunta- ja urheilukulttuurissamme. SUEK korostaa, että on tärkeää saada uutta tietoa ilmiöstä, sen todellisesta laajuudesta ja erilaisista ilmenemismuodoista. Näin saavutetaan syvempää ymmärrystä ja voidaan luoda toimivia malleja häirinnän ja kiusaamisen estämiseksi urheilussa. Keskeistä on tehdä nykytilanteen laaja kartoitus koskemaan mahdollisimman kattavasti koko liikunnan ja urheilun kenttää. Kaiken perustana on, että liikunta ja urheilu on jokaiselle, niin lapsille ja nuorille kuin myös aikuisille turvallinen ja mieluinen ympäristö harrastaa.

On hyvä, että sukupuolten tasa-arvo ja sen edistäminen on otettu esille selonteossa. Sukupuolten välinen tasa-arvo on sekä suomalaisen yhteiskunnan perusarvo että keskeinen menestys- ja kilpailukykytekijä. Tasa-arvo on läpileikkaava tekijä myös kaikille muille yhdenvertaisuustekijöille. Vaikka tasa-arvo on Suomessa 2000-luvulla kehittynyt myönteiseen suuntaan, on liikunnassa vielä monia osa-alueita, joissa tasa-arvoon on matkaa jäljellä. Näitä ovat esimerkiksi liikunnan johtaminen ja päätöksenteko, valmentaminen ja tuomarityöskentely sekä lasten ja nuorten liikkuminen. Tytöt liikkuvat kaikissa ikäryhmissä vähemmän kuin pojat ja naisia on valmentajina ja tuomareina vain murto-osa miehiin verrattuna. Suomessa tarvitaan siis tasa-arvoa edistäviä liikuntapoliittisia toimenpiteitä.

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK aloitti toimintansa 1.1.2016. SUEKin tehtävänä on suomalaisen urheilun eettisen toiminnan edistäminen yhdessä koko urheiluyhteisön kanssa. SUEKin erityisinä tehtävinä on kansainvälisten yleissopimusten edellyttämien toimenpiteiden toimeenpano urheilussa: vastata antidopingvalvonnasta, urheilukilpailujen manipuloinnin ehkäisystä ja katsomoturvallisuuden ja -viihtyvyyden edistämisestä.

SUEKin tehtävä on vahvistaa urheilun eettistä pohjaa tiedolla johtamisen keinoin sekä tuottaa tutkimuksen ja koulutuksen avulla palveluja urheiluyhteisön toimijoille yleisissä eettisissä asioissa. SUEK tekee laaja-alaista yhteistyötä niin kansallisten kuin kansainvälisten urheilutoimijoiden ja viranomaisten kanssa.

Helsingissä 6.2.2019

Teemu Japisson

pääsihteeri

SUEK